

16
Budapesti háztetők alatt...

Halász Péter riportorozata

Ahová a Gellérthegy lenéz

XI.
kerület

Tünődöm e városi járkálások közepette: hány esztendőre lesz vajjon szükség ahhoz, hogy kerületeink súlyos építészeti, jellegi és közigazgatási ellentmondásai végül is megnyugtató harmóniában oldódjanak föl? A parvenü hetyke biztonságával futnak széles és jókarbantartott utaink rendezetlen és elhanyagolt városrészekbe, büszke bérpaloták mosolyognak göggel, tőpörödött, földszintes viskókra és szikrázó ívialmpák tőszomszédságában mindjárt ott ásit a sötétség. Ha a Gellért-térről nekiered az utas a hatalmasan hőmpölygő Bartók Béla-útnak s egyszuszra végighalad a sín és váltócsodákkal búváziesen fölszerelt Mórincz Zsigmond-körtérig, úgy erzi, egy jól megépített nagyváros külső határain jár. De ha balra tér és bevég a végeláthatatlan Fehérvári-útra, egyszerűen úgy érzi, hogy ami itt kezdődik, annak semmi köze az iménti nagyvárosnak. Pedig még mindig ugyanabban a kerületben jár. A Hengermalom-utcaig még csak elbukdácsol valahogy, de azon túl járdanélküli és sötét földrész kezdődik. A Hengermalom-utca és az Andor-utca közötti meglehetősen nagy szakaszon egyáltalában nincs gyalogjáró, alszik a közvilágítás is, fűvel benőtt csapásokon, síneken, buktatókon próbálkozhat tovább.

190 GYERMEK
ÉS A SÖTÉTSÉG

— Amikor leesik a hó, az ittlakó munkások térdig süppedve igyekeznek hajnalonként a gyárakba — mondja Katona György — hőmezővé változik itt minden s nem látni, hol kezdődik a gyalogcsapás s hol a kocsiút. A másik oldalon futó Budafoki-úton ugyanez a helyzet. Közvilágításunk pedig annyira gyenge ebben a nagy negyedben, hogyha esténként nem

szikráznának a kései órákig a környező gyárak, a Meinel, a Felten, a Goldberger, a Kábelgyár, a Hidrogéngyár s a többiek, akkor bizvást nekimehetnénk a falnak.

Ez a Katona György egyébként az Andor-úti teleplekások felügyelője. Köpcös, vállas, határozott emberke. S ahogy informál, ott áll mellette Debreceni István, a tömbmeggibizott is.

— S néhány szót — teszi hozzá — had említsék még a saját körülményeinkről. Ezen az Andor-utcai telepen mintegy négyszázan laknak s köztük százkilencven a gyermek. Minden lakás egyszobás: egy szoba és semmi több. Némelyik szobában tizen is laknak. Fáskamránk nincs, aki fát vesz, fűlőszolja ebben az egy szobában. Vízvezetékeink rosszak, mosókonyhánk nincs. Este nem világítják az utcánkat, ami különösen a gyermekek miatt veszélyes, mert a telepet Kelenföld sinei szántják keresztül-kasul.

Ha kimegyek az Andor-utcára, kartárvolságnyra Albertfalva fényét látom. Albertfalva világítása sokkal jobb, mint a XI. kerületé.

— Ez az egyetlen fővárosi kerület, amelynek saját kiadású újságja van: a „Gyár és otthon“ s amelynek előjáróságán rendszeresen összegyűlnek a gyárnegyed lakói színvonalas kultúrelőadásokra — közli a Bartók Béla-úton lakó Horváth László — s ebben a kerületben működik az úgynevezett „vonagló szekta“ fősámánál és fanatikus hívekkel. Erdemes volna egyszer meglátogatni őket.

A közlekedés viszont jó, a 10-es autóbusz egy-kettőre visszarepít innen a kivilágított Mórincz-körtérre. De ha most balra indulok, a Szent Imre herceg-útjára, néhány száz lépés után ismét beleszaladok a Fadrusz-utca és Edömér-utca közötti zűrzavaros ingoványba. Félig feltöltött mocsaras rész sötétlik itt a pompás bérpaloták között.

A LENKE-TÉR FELE

— Ezt a mocsaras területet nemrégiben kezdték feltölteni — mondja Morcsinyi Jenő börtöndörmester az Edömér-utca 2-ből —, aztán abbamaradt a munka. Akkora por kerekedett itt, hogy a környező házakban fuldokoltek az emberek. Az a nagy baj, hogy itt szemben, a feneketlen Téglaházító körül, veszedelmesen elszaporodtak a patkányok és beszívárogtak a házakba.

Araszra innen a gyönyörűen kiépített, jól megvilágított Lenke-tér. Az ellentmondás. Visszafelé zúg a 7-es autóbusz, a Gellért-térre. A híd innenső oldalán megáll, a túoldalán a 8-as megállója, amely megkerüli a Gellérthegyet, a Kis-Gellérthegyet s kiszalad egész a Farkasréti-köztemetőig. A Gellérthegynek ezidőszert nincs semmiféle közlekedési kapcsolata a várossal, a hegy felső részei: Kelenhegyi-út, Mányoki-út Somlyói-út csak gyalogosan közelíthető meg. Rászalad a busz a Hegyaljai-útra, ott, ahol fordul, a könyöknél, leszállók a kocsiról. Öreg este van már, bágyadt fényekkel világít az ősrégi Avar lámpása. Elindulok a bejárat felé, hátammögött a harlott Tabán, körülöttem sáncszerű utcácskák: itt búsul az esti csöndben a XI. kerület romantikája.

— Bizony, kérem, nagyon kíváncsi vagyok az a vidék — mondja

az öreg pincér s ütemes, szórakozott mozdulattal odacsap kettőt az asztalra „hangeriljával“ —, 1921 óta dolgozom itt, nagy multságok színhelye volt valaha az Avar, most meg a csend honol falai között. Pedig hát itt játszik a híres Csorba Gyuszi is és az ő bandája, de hát csöndes az Avar, a zene kit zavar? Tegnap kilencven fillér volt a lózungom...

KITETTÉK

A HOLTTESTET...

Ahogy mondja, már érkezik is Csorba Gyuszi, a kályha mellé áll, megdörzsöli a kezét, aztán állá alá illeszti a hegedűjét és rázendít: „Kitették a holttestet az udvarra...”

A gellérthegyi tájak elcsöndesültek, igen. Legalább így estétájt. Kollégiumok vidéke lett, itt áll a hegyen a Csokonay-kollégium, arébb a Kossuth s Vásárhelyi mérnök-kollégiumok, a Somlyói-útra pedig egy orvos-kollégium költözik nemsokára.

— Komoly lett a táj — mondja mosolyogva Andorgó Gyula, a Csokonay-kollégium vezetője —, a Gellérthegyet megszállták a diákok. Italgondjaink azonban nekünk is vannak, az OMTK ugyanis nem tudja ideszállítani a meredek hegyi úton a tejet, mi baktatunk le érte a Gellért-térre.

Kapaszkodom fölfelé a hegyre az esti sötétben, egész a Citadelláig, eddig, a romantikus vén betyárig, amely komor sziklaeródményt játszott világéletében s büszkén viselte a körötte sétálók merengő pillantásait, akárna nagy csaták tanuja lett volna, pedig bizony mindig csak — katonai rak-tár volt, annak is épült. S addig viselte e jellegét, míg csakugyan nagy csaták tanuja lett s fölrontatták homlokzatára az ágyút.

Nézem innen a várost, gyöngy-soros fényeit, föllobbanó szikráit... Alszik és álmodik...